תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר נשים

# בית מאיר על כתובות

רבי מאיר פוזנר

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# בית מאיר על כתובות

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-כתובות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**דף ח**. . . . . 4
**דף יג**. . . . . 4
**דף יד**. . . . . 4
**דף טו**. . . . . 5
**דף טו**. . . . . 5
**דף יח**. . . . . 6
**דף יח**. . . . . 7
**דף יט**. . . . . 8
**דף כו**. . . . . 8
**דף כז**. . . . . 9
**דף כח**. . . . . 10
**דף ל**. . . . . 10
**דף לג**. . . . . 11
**דף מ**. . . . . 11
**דף עג**. . . . . 12
**דף פא**. . . . . 12
**דף פו**. . . . . 13
**דף פט**. . . . . 13
**דף צה**. . . . . 14

## דף ח.

**בתוס'** ד"ה רב תנא. וצ"ע קצת דמה בכך דר"י לאו תנא. הא מ"מ איתא יומא דף מ"ג ע"ב דלא מיבעי' דר"י לתנא לא ציית. אלא אפילו לרבי' לא ציית. וא"כ איכא נמי לשנויי אליבי' דפליג כמו לרב. ועיין סוכה דף י"א ע"ב בתוס' ד"ה דברי ר"ש בן יהוצדק מבואר דהוא נמי תנא הי'. ואולי י"ל נהי דלא ציית לתנא ופליג. היינו במידי דהלכת' למשיחא ואין בו נ"מ לדינא. משא"כ במידי דנהוג כיון דאמורא הוא לא הי' רשאי לחלוק על תנא. וכה"ג איתא במהרי"ק דכללא הש"ס הלכה כמר לא נאמרו אלא בנהוג:

## דף יג:

**תוס'** ד"ה מסייע לי'. הקשה ר"ת אכתי וכו'. בעניותי א"י מה קשיא לר"ת. הא מסקנת התוס' ע"א ד"ה ואין אוסרין. דאף לזעירי בנסתרה וטוענת לא נבעלתי מודה ר"י דכשירה מטעם ס"ס ולא נחלק אלא במודה שנבעלה. וכדביארו בד"ה השבתנו דאך מטעם דאין אפטרופוס לעריות לא חשיב לה מיגו. א"כ כשמודית שנבעלה. ומ"מ מכשיר ר"ג אפילו ברוב פסולים. שפיר מקשה ר' יהושע מדברת שמודה שנבעלה בר"פ היינו שבוי' דאף שבשבוי' כולם פסולים מ"מ הא טוענת לא נבעלתי מ"מ אתם מודים שפסולה על פי רוב גוים פרוצין. וה"ה הכא שתפסול ולא תועיל טענתה לכשר נבעלתי על פי הרוב פרוצין. וזה ודאי אין לומר דבשבוי' לר' יהושע ע"פ הצטרפות דאין אפטרופוס ואפילו בישראלי' לרוב נכרים פרוצים חשובה ודאי נבעלה. וכדמשמע מלשון רש"י ז"ל. שכתב כולנו עדים שנבעלה. דזה ע"כ ליתא דא"כ אפילו ליכא עדים שנשבית נימא דהוי מגו במקום עדים דאנן סהדי שנבעלה. א"ו דזה אינו אלא דחשובה נבעלת מחמת רוב. וא"כ הא הוי ממש חד עם מדברת שמודה שנבעלה. וצ"ע:

## דף יד:

**תוס'** ד"ה כמאן. לדבריהם דמוקמי העובדא דבקרונות של צפורי הי' מעשה בטוענות ברי ומשום הלכתחילה בעי ב' רובא. א"י לבאר קושית רב ירמי' לקמן וליוחסין לא בעינן ב' רובא והתנן. דמה ענין זה לזה. בעובדא דר' יוסי עיקר הטעם משום ברי דידה וק"ל. וכן הקושי' דבתר הכי ולרב חנן דאמר הוראת שעה היתה קשיא הא ג"כ לק"מ. עיין וק"ל. ולשיטת הה"מ הרמב"ם כמעט תופס פי' זה לעיקר וצ"ע:

## דף טו.

**מסיק** הגמ' דנשמע דקבוע מחצה על מחצה אף לקולא מתשעה שרצים וצפרדע אחר ביניהם דספיקו טהור בר"ה. ולפום רהיטא יש לתמוה לפסק הרי"ף ותוס' ורה"פ ביבמות ריש האשה שהלך בעלה דאף רבנן ס"ל סמוך מיעוט לחזקה והוי פלגא ופלגא. א"כ הכא בלא קבוע הוי פלגא ופלגא ע"י חזקת הנוגע. אך ע"ש היטב ביבמות בחידושי רשב"א תמצא ישוב נכון:

## דף טו:

**בתוס'** ד"ה לא צריכא. תימא וכו'. ולפום רהיטא יש לתמוה על תמיהתם. שהרי יש להקשות בגמ' דמשני מחצה על מחצה ישראל לנ"מ דנגח תורא דידי' לתורא דידן. ומה ארי' מחצה על מחצה אפילו רוב כותים נמי לענין זה דין ישראל לו לשמואל דאין הולכין בממון אחר ברוב ועיין בתוס' ד"ה להחזיר כי תירוצם לא שייך בזה. ודלא כדברי ב"ש סי' ד' ס"ק נ"ו. וע"כ לבא בזה לסברת ראשונים שבס' א"ז. שת"ל כוונתי לדעתם. שדוקא אצל ישראל אמרינן אין הולכין בממון אחר הרוב. מפני שהחזקה מחזקת להמיעוט ונעשה פלגא ופלגא אבל חזקה שאצל הכותי ודאי דלא הוי חזקה. וכיון שאנו דנין על גוף החזקה אצל מי הוא והרוב כותי' ודאי דלא מאומה היא ודינו ככותי. ושוב ממילא אי אפשר לומר מחצה על מחצה כותי' לענין נגח תורא דידן לדידי'. דזה ודאי אף ברוב ישראל נמי הכי דינו לשמואל. וק"ל. שוב מצאתי בספר קצות החושן. תוך קונטרס הספיקות בדף י' הרגיש ומשני שפיר לפי סדור דבריהם ביומא אזני' דבריו שפיר ע"ש וק"ל:

**שם** תוס' ד"ה ומודה ואינו נראה וכו'. ולענ"ד י"ל דאך תני במתני' במה שמודה ר"י דהיינו באינו תובעו והדר קתני ואם יש עדים אז לכ"ע אינו נאמן ואפילו לר"ג משא"כ בתבעו ואין עדים דאינו מודה לר"י. דהא לר"ג אפי' בשור שחוט ס"ל מיגו. ובזה מיושב היטב קושי' מהרש"ל, בדף י"ח דלשיטת רש"י קשה במסקנא דלראב"י אינו חייב אלא בתבעו הי' יכול למיתני ומודה ר"י במנה לויתי מאביך והאכלתיו פרס באינו תבעו דוקא. דזה אינו דא"כ ודאי הי' קשה דליתני בסיפא ואם תבעו אינו נאמן אפילו לר"ג. דנהי דר"ג ס"ל מגו אפילו בשור שחוט אבל בתבעו הא לית לי' מגו הכא משום דאף בבנו אינו מעיז ודוק:

**שוב** ראיתי שאף המהרש"א דרך שם בדרך הזה. אבל לא שת לבו ליישב קושית תוס' הכא דאף למה דקתני באופן במתני' נמי קשה קושי' זו עיין ודוק:

**שוב** ראיתי שמעולם לא דרך בדרכי. ודבריו מגומגמים דכנראה סובר דלרש"י הסיפא ואם יש עדים נמי איירי בלא תבעו ולהכי סובר דאף לראב"י אף דס"ל בבנו אינו מעיז. מ"מ כיון דלא תבעו חשיב לי' משיב אבידה ופטור משבועה. וזה ודאי ליתא. דאם יש עדים ודאי אף לרש"י איירי בתבעו כדמוכח מקושי' תוס' על רש"י ריש הפרק ודוק. אף גם מה () ליתא כי הוא כותב דלעולם נאמן במגו. ומה מגו יש כיון דבבנו אינו מעיז. והי' לו לומר דלעולם נאמן מפני שהשיב אבידה ודבריו צ"ע. שוב ראיתי שגם המהרש"ל בהקושי' כתב ממש כדברי המהרש"א דהסיפא ואם יש עדים נמי איירי לרש"י בלא תבעו וסובר דבאופן זה ר"א מודה דבבנו מעיז ואית לי' מגו. והן הנה דברי המהרש"א ממש. ובכל זה לא ניחא לי ולא משמע לי מקושי' התוס' ריש הפרק על רש"י עיין ודוק. אך עיין בח"מ ס"ס פ"ח בש"ך מה שמביא בשם הגאון משמע שבאמת מפרש הסיפא ואם יש עדים בלא תבעו דלא כתוס':

**שם** בתוס' ד"ה ומודה ר' יהושע ואין להקשות לתירוץ דידי דהכל קשיא ליתני ומודה ר' יהושע באומר לאביך בידי והאכלתיו פרס שנאמן ואם תבעו אינו נאמן ונמי יהי' הסיפא לכ"ע. די"ל בשלמא על הרישא פי' רש"י דתהא רבותא דאע"פ שמודה מקצת פטור משבועה. אבל בהסיפא ביש עדים באופן דאיירי האידנא בשדה יותר הוא רבותא דאינו נאמן כלל. וצריך ליהדר ממה דלאשמועינן דצריך שביעה. אבל זה ע"כ ליתא דא"כ מעקרא לא מקשה מידי וליתני. לכן העיקר עיין מה שאכתוב בסמוך:

## דף יח.

**ולתני** מודה ר"י באומר לחבירו מנה לויתי ממך וכו'. תימא לי ומה הקושיא אטו נאמנו' זה מכח מגו. הא כופר הכל מדינא פטור בלא מגו. ואפילו הי' עדים שראו ההלואה נמי נאמן לומר פרעתי הכל. ואפילו למ"ד המלוה בעדים צריך לפרעו בעדים. היינו כדפרשי' בשבועות שאומר לו ראה שבעדים הלוויתיך בעדים פרע לי דהיינו בייחד עדים. אבל אלו הלווהו לפני עדים שהי' באקראי בשעת הלואה. לענ"ד ליכא למ"ד דצריך לפורעו בעדים. ונאמן בפרעתי בלא מגו דלא הלוויתני. וא"כ מה שייך למתני ומודה באופן זה. ובע"כ צ"ל דמה דמשני הגמ' משום דקבעי למתני סיפא וכו'. והא קי"ל. לאו דוקא. אלא האמת משני. א"כ א"י מה דחקו התוס' עצמם לשנויי למ"ד צריך לפרעו עדים עיין ודוק. כי צ"ע לענ"ד על התוס'. ואולי יש לדחוקי דקושי' וליתני היינו בשאומר מנה הלוותני בייחוד עדים ופרעתי שאז נאמנותו אך מכח מגו:

**שם** מביא המהרש"ל קושי' דלפי' רש"י דמודה דר"י הוא בלא תבעו. א"כ לפי המסקנא דסוגי' דראב"י לא אמר ישבע אלא בתבעו נשאר קושי' הגמרא ליתני ומודה ר"י באומר מנה לויתי מאביך והאכלתיו פרס דאינו נשבע ומשום דלא תבעו ואליבא דראב"י. ונתחבטו בקושי' זו המהרש"ל ומהרש"א. ואף אני לעיל בסמוך. וכעת אני רואה דלדעתי הקושי' מעיקרא כמעט שבוש הוא. כי נהי דרש"י ז"ל בהקישיא וליתני פירש דהוי רבותא דאפילו יש מודה במקצת פטור. היינו למה דס"ד דאפילו במודה במקצת מעצמו בלי תביעה. בכלל שבועות מודה במקצת הוא. וכן נמי למה דתי' אי רבנן וכו'. אי ראב"י וכו'. דנמי בההוא מחשבה אזלינן משא"כ למה דמקשה וראב"י ל"ל משיב אבידה פטור. ופרש"י משום דתקנו חכמים המוצא מציא' לא ישבע. ומכח זה הוכיח דראב"י אף בתובעו מחייב. מה תו איכא לאקשוי' וליתני מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס. הא בזה הטעם משום דמשיב אבידה הוא ומהיכי הוי ידעינן דר"י מודה במגו בלא השבת אבידה דמשום דאין שור שחוט. ופשיטא דאין התחלה להקושי' זו למתני אליבא דראב"י וק"ל:

## דף יח:

**מ"ט** אין אדם משים עצמו רשע. יש להקשות, למה דמשני התוס' במס' ב"מ דף ג' ע"ב. וכן בכריתות. דלהכי נאמן לומר לא אכלתי שוגג אלא מזיד. אף דמשים עצמו רשע. משום דחשיב כעושה תשובה ואין רוצה להביא חולין לעזרה. ומדבריהם למד הרלב"ח בתשובה הביאו בספר ס"ט ס"ס קפ"ה וכתב דבנידון שאם לא נאמן לדבריו עושה איסור הרי הוא נאמן על עצמו לעשותו רשע. א"כ הכא נמי נימא דכוונתו לתשובה ולתקן מה שעיוות מה שחתם שקר עתה אין חפץ שיצא מכח אל הפועל ושיוציא ע"י שקרו ממון גזול מחבירו. וליהוי בדומיא שאינו רוצה להביא חולין לעזרה. כן הכא אינו רוצה כנ"ל: **ואולם** לפי משמעות דבריהם ביבמות דף כ"ה ע"ב ד"ה ואין אדם משים עצמו רשע. שכתבו בלשון זה היינו לפסול אבל וכו' דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה. [ועיין תשוב' הנ"ש בני של התשב"ץ סי' תק"ל]. לפי דבריהם י"ל שעד כאן לא אמרינן הכי אלא למה דאין נפקא מיני' אלא לגבי דידי' הוא דאמרינן. כיון דלפי דבריו אומר הכי דרך תשובה. אין לנו לכופו להביא חולין לעזרה אבל במידי דנ"מ לאחרינא כמו הכא. אדרבא אמרינן מאן יימר דנעשית רשע פעם לזה אין לך נאמנות ומה שאתה אומר עתה הוא שקר ורצונך להעיד בשקר. וא"כ צ"ע בתשוב' מהרלב"ח גופי' לעסק מה הוא אומר דבריו. וממילא נמי שאין שום קושיא למה שהניח שם בספר ס"ט בצ"ע מרבית כי שם

הוא ממש גוף הדין דהכא. דאפילו במקום מיגו אין להם נאמנות לגבי אחרינא מטעם אין אדם משים עצמו רשע וק"ל ועיין חדושי הרא"ה סוגי' הנ"ל:

## דף יט:

**מודעא** הי' דברינו. פרש"י אם שטר מכר הוא וכו'. יראה לענ"ד דלהכי דקדק לכתוב שטר מכר ולאפוקי שטר מתנה. והיינו ע"פ דברי התוס' ותי' ר"י דהיינו טעמא דמודעא הואיל שהשטר נכתב ונמסר כהלכתו שוב וכו'. וקשה ומה נמסר כהלכתו איכא אם הלוקח אנסו. וע"כ היינו משום דקי"ל תלוי' וזבין זביני' זבינא. ואך ע"י המסירת מודעה הוא דנתבטל. ושפיר עכ"פ גבי הלוקח שלא ידע מן המסירת מודעה כדין נמסר. וזה ניחא בשטר מכר. משא"כ במתנה דקי"ל תלוי' ויהיב לא הוי מתנה אף בלא המסירת מודעה. אם העדים מעידים שע"פ אונו נעשה מודה ר"נ דנאמנים באין כתב ידם יוצא ממקום אחר. דלפי עדותם נמי השטר בטל מעקרא ולא נמסר כהלכתו וק"ל:

## דף כו:

**תוס'** ד"ה אנן מחתינן. ואין נראה לר"י דחזקת האב מהני גם לינאי כדמשמע הכא ואמרינן נמי לעיל וכו'. ובמס' בבא בתרא דף ל"ב ד"ה אנן האריכו בלשון הקושיא וכתבו דלמה לא יועיל חזקת האם לבן הואיל ואינו יכול להיות האם כשירה אם לא יהא הבן כשר. ותימא לי הא בדף י"ד ד"ה אלמנה הוכיחו מן הש"ס דאף לר' יהושע הבת לא תנשא ומשום דחזקת האם אינו מועיל להבת. והא נמי אינו יכול להיות האם כשירה אם לא תהי' הבת כשירה. ולפיכך הי' נראה לענ"ד פרש"י עיקר. ואי משום מה שהקשו דהכא משמע דחזקת האב מהני להבן. וכן לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה. יראה לענ"ד די"ל תרי גוונא חזקה יש. חדא כל דבר יש להעמיד בחזקת שלא נשתנה מכמו שהי' מקודם. כמו אשה זו בחזקת כשירה לכהונה עומדת עד שיוודע לך במה נפסלה. וחזקה זו בודאי לא שייכא אלא בהאם שהיתה פעם קודם שנולד בה הספק שבי' בחזקת כשירה לכהונה. משא"כ הבת שנולדה אחר לידת הספק. וכן האלמנת עיסה טרם שנשאת היתה בחזקת כשירה לכהונה ונשארת בחזקתה. משא"כ הבת. ובתרי אלו לא שייך למוקים האב בחזקת כשירות שלא עשתה עבירה שהרי ידעינן שנשאת לס"ס או שהיתה בספק שביה. משא"כ הכא שהאב בחזקת כהן. אלא שהספק בהבן אם אביו עבר ונשא גרושה או חלוצה. יש להאב חזקת כשרות שלא עבר עבירה ולא נשא גרושה. וממילא הבן כהן צדק. וכן לדברי המכשיר בה [לשיטת התוס' שהוא מטעם אשה מזנה בודקת ומזנה ובל"ז

י"ל דשם כדי לצרף להברי מצרפינן אף חזקה כל דהוא דהאם. וכה"ג מחלקו הפוסקים לענין מגו ודוק. ועיין בהתשוב' כי הקושי' מעקרא ליתא]. מטעם שהיא בחזקת כשירה ולא זינתה עם ממזר וממילא הבת נמי כשירה ודוק. ולשיטת התוס' ע"כ לדחוק מאוד שבאלמנות עיסה להשיא הבת לכהן שהוא לכתחילה גמור לא מועיל חזקת האב להבת משום דזה נמי מעלה עשו ביוחסין. כמו שכתבו שם לענין ס"ס. משא"כ ליפסל הבן מכהונה זה חשיב דיעבד וכן ליפסל הבת משום ממזרות דהוי דיעבד בזה שפיר מועיל חזקת האם להבת וצ"ע. וא"כ מזה נמי ראי' דלא כהב"י דהבת אף כי נשאת תצא:

**בא"ד** אע"ג דתרומה בזה"ז דרבנן היינו משום דע"ת דאוריית'. והקשה בספר פרי מגדים בהפתיחה להלכות שחיטה שורש ד' ד"ה ודע. ומה בכך כיון דתרומה שרי' למיכל דהוא ספק דרבנן תו אין נ"מ אי ע"ת דאורייתא. וכן להיפוך אי תרומה דאורייתא אף תחומין דרבנן בעינן סעודה הראוי' ותרומה אסורה לאכול:

**ולענ"ד** כוונתם הכי דודאי אלו ב' אומרים נטמאת וב' לא נטמאת. שפיר די"ל העמיד על חזקה התרומה והוי סעודה הראוי' אף אי תחומין דאורייתא. כיון דעיקר הספק שדנין עי' הוי בדרבנן. וההיתר תחומין דאורייתא ממילא אתי. משא"כ שם דאיירי שנטמאת ודאי אלא דב' אומרים מבע"י וב' אומרים משתחשך. דשוב על התרומה אין ליחדן כלל כ"א על התחומין שבם הספק אם נתקן אם לאו הוי הספק בדאורייתא. לא אזלינן בתר החזקה דתרומה כמו בספק דאורייתא. משום דעיקר הספק שאנו דנין עליו הוא בדאורי' [ועיין בחדושי עירובין דף ל"ו מה שכתבתי שם ישוב על פרש"י]. ואין נפקותא בין תי' הא' לתירוץ הא"נ. אלא דבתי' הא"נ מגרע החזקה קמייתא מכח החזקה דהשתא. ובתי' הא' הטעם הואיל והספק אינו כ"א בדאוריית'. ועכ"פ כחד מב' התירוצים מוכרח. דאל"ה אין מובן להוא אוקימתא מדוע נקיט הספק בין מבע"י למשתחשך. לימא ב' אומרים נטמאת וב' אומרים לא נטמאת. א"ו דבזה מודה ר"מ ודוק. אמנם ע"ש בדבריהם בעירובין סוף ד"ה אמר ר' ירמי'. תראה כי דבריהם דהתם אינם מתקיימים למסקנתם בכתובות הכא. דבדרבנן שפיר מוקמינן על החזקה אף בתרי ותרי. ובאמת בל"ז דבריהם שם דחוק:

## דף כז.

**תוס'** ד"ה כאן. ע"ש פי' רבינו חננאל. וקשיא לי על פירושו וכי ירושלים כבשוהו כרכום של אותו מלכות. הא בלי ספק של מלכות אחרת הי'. ומ"מ שם ע"ב לא הועיל לה () ריב"ן זכאי בעלה. הגם דיש לדחוק ע"פ הטעם שנתן ר"ח להמעליותא של מלכות אחרת דאפשר לא הוי שייך בירושלים. עכ"ז דחוק הוא. וצ"ע:

## דף כח.

**תוס'** ד"ה קיום שטרות. מקשים העולם איך ס"ד דר"י לומר דהכא מיירי במודה בשטר שכתבו. דא"כ מה תועלת בהקטן אחרי שבלא זה יש גדול עמו. והוי לי' מחויב שבועה ואי"ל ומשלם. כדכתב הש"ך ח"מ סי' ע"ה ס"ק ל"ח. ויש ליישב ע"פ מה דאיתא בח"מ בסמ"ע סי' הנ"ל ס"ק ל"ז בשם הרמ"ה בטור. דלא אמרינן עד אחד מחייב שבועה אלא במקום שב' עדים מחייבים ממון בלא שבועת התובע וע"ש. וא"כ י"ל ע"כ לא קאמר הש"ך דבריו אלא בשטר בנאמנות שאז בב' עדים נוטל התובע בלא שבועה. משא"כ בלא נאמנות שאז אם טוען הלוה אשתבע לי אינו נוטל אלא בשבועה לא אמרינן מחשואי"ל משלם. אך לפום רהיטא מוכח מדברי הרמ"א שבש"ע ח"מ סי' נ"א שפסק אם טוען הלוה פרעתי על שטר שאין בו אלא עד אחד הוי לי' מחויב שבועה ואי"ל ומשלם. ואלו נימא שאינו חולק על עיקר סברת הרמ"ה הנ"ל. ע"כ לומר דשטר שאני מדכל כמה שאינו טוען אשתבע אמרינן שישלם שפיר חשוב ב' מחייבי ממון בלא שבועת התובע וא"כ הדרא הקושי' לדוכתה. אך י"ל דהרמ"א איירי נמי דווקא בשטר שיש בו נאמנות. ואף שמסיים להדיא שם. טען הלוה אשתבע לי חייב לישבע. כבר ביאר הסמ"ע שם דקמ"ל עיקר חידושא אף שיש בו נאמנות מ"מ מדאינו אלא בעד אחד חייב שבועה. אמנם כבר כתבתי בצד סמ"ע שלי. שדברי הסמ"ע צ"ע ע"פ לשון הרמ"א עצמו. שמסיים שאפילו בשטר בב' עדים אם טען אשתבע מחויב לישבע. וכנראה מן הסמ"ע שלא היתה גירסא זו לפניו. וכן משמע קצת מלשון הה"מ ע"ש. וק"ל. ויהי' איך שיהי' דחוק בעיני חילוק הנ"ל לומר. דמדאמרינן זיל שלים עד שיטען אשתבע חשוב ב' מחייבים ממון בלא שבועה. ובפרט למה שהסביר הש"ך הסברא שהוא משום מי יימר דמשתבע. ויותר נוח לי שהרמ"א מחולק עם עיקר דין הרמ"ה. ויהי' איך שיהי' שוב אין קושי' על התוס' הנ"ל. די"ל אינהו תפסו עיקר סברת הרמ"ה. וגם אין מחלקים בדוחק הנ"ל וק"ל. אך לקמן סי' צ' סעיף ג' משמע דהרמ"א כהרמ"ה ס"ל. וא"כ ע"כ בדעתו לחלק כנ"ל. אבל אפשר שהתוס' חולקים בזה עם הרמ"א. או שאיירי דוקא בנאמנות כהבנת הסמ"ע:

## דף ל:

**תוס'** סוף ד"ה זר שאכל תרומה מסיימו והא דאין הכהן יכול למחול היינו לענין שלא יהא צריך להפריש אבל לאחר שהפריש יכול למחול לו שיהא שלו. ובהרמב"ם הלכות תרומות. כמדומה בפרק י' מעתיק דין זה דאין הכהן יכול למחול בסתם. ובודאי משמע מיני' בפשוט דלגמרי אין יכול למחול. וש"מ דלא סביר דהפרשה מכופר לו. ואי ממה

שהוכיחו התוס' מפרק נושאין דא"כ הספיקות למה יפטרו מכפרה (ומשנה זו דפרק נושאין אינה מועתקת בהרמב"ם. והוא תימא) אפשר דלהרמב"ם לשיטתי' דס"ל כל ספק ד"ת שרי'. סובר דאף אלו אין צריכים כפרה והאיסור אכילה אינו אלא מדרבנן. ואף דשניהם יחד איקבע איסורא דלכ"ע אסור ד"ת. מ"מ כיון דהשתא כל אחד בא בפני עצמו לישאל עליו. ובדידי' גופא אין שום חזקה לאיסור סובר דד"ת שרי'. וצ"ע.

## דף לג:

**אלא** מהכא אם יקום וכו'. אי דלא אתרו בי' אמאי מיקטיל. אין להקשות לעולם דלא אתרו בי' והא דחובשין אותו כדי להאכילו לחם צר כדאיתא סנהדרין פ"א ע"ב די"ל זה אינו דין תורה. שהרי אין לנו לימוד למיתה זו מן התורה. וק"ל:

## דף מ.

**אבל** הכא אי אמרה לא בעינא מי איכא לעשה כלל. הקשה הפ"י והניח בצ"ע על הכ"מ ועל לשון הגמ' דאמר כגון מילה בצרעת דנ"ל ותיפוק לי' אפילו היא רוצה מי צייתא לה לעבור על ל"ת היכא דליכא עשה גבה. והאמת שהקושי' עצומה על הגמ'. ובפרט שהתוס' גיטין דף מ"א ובב"ב משני הכי בפשוט על קושייתם דלידחי עשה דפרי' ורבי' ל"ת דלא יהי' קדש. וכתבו ועוד דבדידה ליכא עשה אף דשם עשה דילי' לא בדידה תלי' כל עיקר. וא"א להתבטל בשום אופן. ולהכי נלענ"ד לידחק ולומר דודאי לולא שהמציא הסוגי' דעשה שאפשר להתבטל קילא ולא דחי' הי' ס"ד לומר אחרי שמצווים אנו לעזור איש את אחיו כדי שיקיים מצוה של תורה המוטל עליו מק"ו דחיי גוף שנאמר איש את אחיו יעזורו מכ"ש בחיי הנפש. וא"כ ה"א אף מסייע לחבירו לקיים מ"ע נמי רשאי לעבור על ל"ת. כי בזה ניחא להקב"ה. והוי כאלו הוא בעצמו קיים העשה. אמנם אחרי שמבאר הסוגי' דבעינן דומיא דמילה בצרעת. אבל מ"ע שיש לה מקום להתבטל ע"י רשיון אדם קילא ולא ניתן ל"ת לעבור מפני'. ממילא לומדים התוס' בק"ו שמצות מסייע למצ"ע שהרי היא בודאי קולא זו אית גבה. שהרי אם יאמר מי שחצי' עבד לא בעינא לך שתהא אתה המסייע לי אלא באחרת אני רוצה מי איתא לעשה דסייע כלל ולהכי פשיטא דלא ניתן לגבה לידחות הל"ת מקמה. ואל תשיבני ממה דקי"ל במילה בצרעת אפילו אחר שאינו אביו יוכל לקוץ בהרת. דשם שאני שהוא שליח אביו או הב"ד הוא והוי כמותם ממש שלהם המצוה א"א להתבטל בשום אופן. ובזה ממילא מיושב קצת הכ"מ שרוצה להמתיק פסק דידי' די"ל מנא לי' בדרבנן אף מ"ע דאפשר להתבטל נמי

דחי' וא"כ ממילא אף היא שלה מ"ע דסייע נמי דחי' עד שמצא לו מקום. ובזה יש נמי ליישב מה שהקשיתי אני ע"פ דברי תוס' גיטין הנ"ל על קושי' הגמ' יבמות ס"א דאלמנה מן האירוסין לידחי עשה ל"ת. ות"ל דבדידה ליכא עשה. דאטו מצות יבום עלה דידה רמיא. ולהנ"ל ניחא כיון דא"א לו בשום צד לקיים המצוה מבלעדה הוי כאלו היא בעצמה מקיימה המצוה ודוק:

## דף עג.

**בסוגי'** דקדשה על תנאי וכנסה סתם עיין בהר"ן שהאריך. וקשיא לי לפום רהיטא תוך דבריו כתב דטעמיה דרבה היינו משום דאחולי אחיל לתנאי'. והביא ראיה לזה מדברי המקשן ע"ד עמוד א' שאמר אלמא כיון דעביד מעשה אחולי אחלי' ע"ש. וכתב נמי דודאי לפ"ז לא החליט רבה דאחולי אחיל דא"כ תקשה לי סיפא דמתני' תצא שלא בכתובה דמבואר הא גיטא בעי. אלא דסובר דיש לחוש הואיל ועביד מעשה דילמא אחיל ולכך גיטא בעי ע"כ דבריו וע"ש. וקשיא תיפוק לוה הא המקשה דפריך מחליצה וסביר דטעמא דחליצה הואיל ועביד מעשה אחיל. ע"כ ס"ל דהואיל ועביד מעשה ודאי אחיל. דאל"כ האיך היא מותרת בלא חליצה אחרת. וא"כ אף לדידיה קשיא מתני' נהי דסובר מקשה זה דאפילו בטעות אשה אחת בלא טעמא דבעילת זנות אמרינן הואיל ועביד מעשה ודאי אחיל. א"כ אף כתובה תשקל במתני' וצ"ע. וכעת אין הזמן עמדי לעיין כראוי:

## דף פא:

**בתוס'** ד"ה ר' מאיר אומר. וליכא למימר דלר"מ דיתמי נמי משתעבדו וכמקרקע דמי דא"כ אפילו וכו'. ר"ל דאי ס"ל מטלטלי דיתמי נמי משתעבדו. הרי לדידי מטלטלי וקרקע שוים וא"כ מטלטלים המשועבדים נטרפו א"כ למה לן דר"נ. ת"ל דזה המלוה טורף בכח שטרו המעות שביד לוי. דלו יהא שנתן לו במתנה והוי משועבדים נמי טורף אותם ואולם מדברי הרא"ש נראה דאין זו הוכחה. דנהי דלר"מ מטלטלי דאתנייהו בעין ברשות היורשין משתעבדי. מ"מ בהלואה דברשות אחרים לא מפקינן בע"כ ליתן כתובה זולת ע"י שעבודא דר"נ. אמנם מה שכתב המהרש"א דמה ראי' הוא דאימא דקרקעי נמי גבי' מדר"נ. וכן נראה מדברי הרא"ש. לא הבנתי כלל דמה צריך לקרקע דר"נ דאפילו מתנת קרקע נטרפת.

## דף פו:

**שבועה** מה עבידתי'. הקשה הפ"י ומה דוחקא לשיטת רש"י דשבועות אישתבעי לי שבועת המשנה היא דילמא מההוא שבועה פטרה. ולענ"ד יש ליישב דהא מבואר בפוסקים [עיין סי' צ"ו בב"ש ס"ק י"ב] דגרושה אינו יכול להשבע שבועה זו משום דחזקה אין אדם פורע תוך זמנו חוץ אם נשתהא הפרעון אחר הגירושין. וא"כ הכא דכתב לה אין לי עליך דהיינו אם יגרשנה למה לה פטור זה בשעת גירושין. בל"ז אין לו עליו שבועה זו. ולאחר הגירושין הלא הברירה בידה שלא להמתין עם הפרעון רגע אחת. וק"ל. אך הא ניחא לשיטת רבינו האי שבטור ח"מ סי' פ"ד דסובר דבפוגם תוך זמנו מחויב לישבע. אבל לשיטת הרמב"ם שם דתוך זמנו אפילו בפוגם נוטל בלא שבועה. הדרה הקושיא לדוכתה. דהא במה דתי' הגמ' בפוגמת עדיין קשה כנ"ל. ודוק:

דף הנ"ל התוס' שם הקשו מה פריך על מ"ד משבועות אפוטרופסת מי ידעה דילמא איירי שפטרה בשעה שהושיבה חנוונית. ועיין בהרשב"א תי' מספיק. ולענ"ד י"ל משום דאיתא בא"ע סי' צ"ח דמה כתיב () במתני' אומר דומיא דריש פרקין. והיינו משום דכל בשעת נשואין הם דברים הנקנין באמירה. ולכך לא רצה הגמ' לאוקים אחר נשואין דאז כתוב דוקא ולא הוי דומיא דריש פרקין וק"ל:

## דף פט:

**שני** שטרות וכו'. רש"י ד"ה דאי אוסיף כו' מסיים דאי לאו לבטולי קמא אתא למה כתבי'. קשיא לי הא י"ל דכתבי' לשטר מכר לנפקותא. אם יטרוף ממנו מלוה שלו יהא לו אחריות זה לתועלת להנכסים שקנה אחר זמן הראשון וקודם זמן ב'. ולא מבעי' לשיטת הסמ"ע סי' ק"ד ס"ק ט"ו שפוסק דאפילו מיני' דידי' ביש עליו ב' בעלי חובות בלא דאקני ולוה וקנה ולוה דהשני גובה ולא הראשון. ה"נ י"ל איהו ידע שיש עליו טירפה קודמת אף לזמן ראשון. ונמצא דהזמן הא' ידחה המלוה הקודמת משא"כ עתה אז לא יראה הראשון כ"א השני ויהי' שלו. אלא אפילו לשיטת הש"ך שם ס"ק י"ג החולק עליו. מ"מ יש נפקותא אם ברצונו למכור אותן נכסים שקנה בין זמן ראשון לשני ע"ש ודוק. וליהוי דינו כראשון במתנה לשני במכר. וכן קשיא לי גבי ב' כתובות. ואי ברור דאחריות דאקני ט"ס. אפשר דיש לדחוק וליישב גבי שטרי מכירה משא"כ בב' כתובות דודאי לענ"ד דלא אמרינן דאקני ט"ס. ומכ"ש לשיטת הש"ך סי' קט"ו דס"ל דדאקני אפילו בפירוש לא מהני גבי כתובה צ"ע. וכעת אין הזמן מסכים עמדי:

## דף צה.

**וכי** כתבה לי' מאי הוי. הקשה בספר תורת יקותיאל הנדפס מחדש תוך הקדמתו. מאי מקשה הגמ' בשלמא בשותף שיש לו בגוף השדה שפיר לא מקני בדיבור דו"ד אין לי דבעי לשון מתנה. משא"כ הכא דאין להאשה על השדה כי אם שעבוד. לו יהא האמירה דו"ד אין לי כ"א כמו מחילה. ואלו מחל ללוה הא מהני ומכ"ש דמהני ללוקח. וה"ה דו"ד מהראוי דליהני. ומתרץ דבאמת פשיטא דמהני אלא דקושית הגמרא קאי על דין דחוזר חלילה ע"ש דבריו כי לא נתנו לכתוב ולהעתיק. ומלבד זה שאינם מתקיימים מצד הסברא. אף גם מבואר שם שזה עיקר יסודו לתרץ בו תמיהת הראב"ד על הרמב"ם ולא זכר מה שהעתיק בעצמו תחלת דברי הרמב"ם שהוסיף לכתוב וקנו מיניה גבי הדין שהעתיק דברי הברייתא לוה מן האחד ומכר נכסיו לשנים. וכתב בעל חוב ללוקח דו"ד אין לי עמך אין לו על לוקח ראשון כלום. והרי שם לא נזכר דין חוזר חלילה. ואעפ"כ הוסיף ביאור וקנו מיניה משום דאל"ה לא מהני מידי והיינו משום קושית הגמרא. ובעיקר קושייתו לעני"ד דדוקא בשמוחל גוף החוב דהיינו שעבוד הגוף שיש לו על הלוה ואז ממילא פקע שעבוד הנכסים שהם הערבים מחילה זו לא בעי קנין. אבל הכא דגוף החוב ללוה אינו מוחל. ואז ממילא גוף הקרקע משועבד, לו ויש לו זכות בה ואיהו רוצה להקנות ללוקח זכות זה. זה לא נחשב מחילה כ"א הקנאת דבר וצריך קנין. אך לפי זה אף לגבי לוה עצמו מהראוי שלא יהנ' לשון מחילה לחצאין דהיינו לגבות מן משועבדים. אם אינו מוחל כל החוב. וכבר מצינן בתוס' שבועות ובמס' ב"מ שכתבו ד"ה אין נשבעין וי"ל דמיירי שמחל לו השעבוד הרי דמשמע דמהני. לכן העיקר דלשון דו"ד אין לי עמך אינו לא לשון מתנה ואף לא לשון מחילה. לכן צריך דוקא קנין אך מ"מ צ"ע הראיה דמייתי דילמא נהי דלא הוי לשון מתנה. דילמא לשון מחילה שפיר הוי. ועיין במרדכי ריש הכותב משמע נמי דלשון דו"ד גרוע מלשון מחילה. ובח"ר על כתובות מצאתי לשון זה ואי קשיא לר"י מה משני הגמרא בשקנו מידו הא לר"י קנין אינו מועיל אפשר לומר התם מודה ר"י דדמי לאשתו ארוסה כו'. כלומר שאף כאן א"צ אלא לשון סילוק. וא"ת א"כ בלא קנין נמי א"ל כיון דמשועבד לה מעתה צריך קנין דאי לא פטומי מילי בעלמא נינהו ובמה קנה הלה עכ"ל: